

NVE

uttalelse@nve.no - konsesjonssaker

Høringsuttalelse sak 2007022306: Revisjon av konsesjonsvilkår for Uldalsvassdraget.

Da det på femtitallet ble gitt konsesjon til utbygging av Uldalsvassdraget for kraftproduksjon, var det ikke fokus på laksen i vassdraget nedenfor Hanefossen. På den tiden begynte laksebestanden i Tovdalselva å forsvinne på grunn av sur nedbør. I begynnelsen av sekstiårene var laksen så godt som borte. Dette er vel grunnen til at laksen ikke fikk noe plass i konsesjonen, som den gang ble gitt for en periode på femti år. Resultatet ble derfor at utbyggeren kunne kjøre kraftverket som det passet dem og dermed avgjøre mye av vannføringen i elva nedstrøms Herefossfjorden.

På 80 og 90 tallet ble det arbeidet for at elvene på Sørlandet kunne kalkes til en vannkvalitet som gjorde det mulig for laksen å komme tilbake. Vår elv, Tovdalselva, ble med i kalkingsprogrammet og fullkalking startet opp i 1996. Dermed begynte et eventyr for oss som hadde vokst opp med at laksen forsvant fra elva. Ved reetablering av laks som startet i 97 tok det ikke lang tid før de første laksene ble fisket. Frem til i dag har det blitt fisket mye laks. Årsfangstene har variert mye fra 265kg til ca 3000kg. Laksebestanden har vært god og gytebestandsmålet for elva er nådd i mange år allerede. Dette er svært gledelig.

Nedre Tovdal fiskelag mener at nå som samfunnet har bevilget veldig mange millioner kroner og den kjempestore dugnadsinnsatsen som er gjort for at laksen skulle komme tilbake, må den få høy prioritet i konsesjonen. Laksen som er en truet, rødlistet art har nasjonalt hatt en svært negativ utvikling de senere år. Sørlandselvene er her sentrale i å bevare arten og har hatt en positiv utvikling i de senere år etter at omfattende kalking nøytraliserte den sure nedbøren. Tovdalselva var en historisk god lakseelv og ble vurdert blant de beste i Norge. Laksen må få en avgjørende innflytelse på hvordan produksjonen og vannføringen fra Hanefossen og Uldalsvassdraget skal foregå. Stort sett kan produksjonen skje etter kraftprodusentens ønske. Ved lav vannføring i Tovdalselva forventer vi at kraftprodusenten har ansvar for at vannføringen ikke blir så liten at produksjonen av laks blir skadelidende mer enn høyst nødvendig.

UNI research utarbeidet i 2013 en rapport for Agder Energi som vi har forholdt oss til vedrørende minstevannføring og skadeomfang. Det viktigste for oss er at minst mulig av produksjonen av rogn og laksunger skal gå tapt på grunn av vannføringen i elva. Den utarbeidede rapporten konkluderte med at en vannføring ned mot 7,5m³/sek ved Flaksvann

medførte moderate skader, men fra $7,5\text{m}^3/\text{sek}$ og nedover steg skadene betydelig. Skadene blir påført ved at strandlinjen og dermed oppvekst og gyteområder blir tørrlagt. Om vinteren vil derfor rogn og laksunger gå tapt ved frysing/tørking. Om sommeren vil kulper langs stranda bli dødsfeller for yngel og laksunger. Det er et sterkt ønskelig at det blir utført, en oppdatert detaljert undersøkelse av forholdet mellom vannføring og skadeomfang på laks.

Agder Energi og Nedre Tovdal fiskelag inngikk en muntlig avtale for mange år siden. Avtalen gikk ut på at Agder Energi skulle frivillig styre produksjonen slik at vannføringen i Flaksvann skulle være minimum $7,5\text{m}^3/\text{sek}$. Dette har de klart å overholde med kun noen få unntak når det har vært ekstremt lite nedbør. Dette viser at krav om minstevannføring på $7,5\text{m}^3/\text{sek}$ vil være mulig hele året dersom vann fra magasinene kan brukes litt mer fritt ved disse ekstreme tilfellene.

Når det gjelder stranding om sommeren etter at rogn er klekket vil det være mulig å utføre fysiske tiltak i strandsonen slik at det ikke dannes kulper, men at strandsonen vil være mest mulig selvdrenerende ut mot elveløpet.

Å-energi foreslår en minstevannføring på $3,5\text{m}^3/\text{sek}$ gjennom hele året, Vi mener vil være veldig beklagelig og galt om den grensen skulle bli gjeldende. Resultatet av en slik grense vil medføre at det ligger et stort skadepotensial for vannføringer mellom $3,5\text{m}^3/\text{sek}$ og $7,5\text{m}^3/\text{sek}$. Vi husker her tilbake til tiden da effektkjøring ble benyttet uke for uke. Hver weekend kunne da vannføringen falle raskt til godt under $7,5\text{m}^3/\text{sek}$.

Våre forslag til at den reviderte konsesjonen kan utarbeides med følgende punkter :

Forslag 1 : I perioden fra gyting til rogn er klekket ca. november – 15. juni er det krav at kraftprodusenten sikrer en minstevannføring ved Flaksvann på $7,5\text{m}^3/\text{sek}$. Dette har stor betydning for reproduksjonen av laks og erfaringen med den muntlige avtalen mellom Agder Energi og Nedre Tovdal fiskelag viser at dette er mulig.

Forslag 2 : Resten av året må det finnes et krav til minstevannføring ved Flaksvann. Nedre Tovdal fiskelag forventer at denne skal være $7,5\text{m}^3/\text{sek}$. I ekstremt nedbørsfattige sesonger forstår vi at det er vanskelig å opprettholde dette kravet. Nedre Tovdal fiskelag ønsker at de store vannmengdene som holdes tilbake i magasinene skal benyttes i slike situasjoner. Vi håper at vannføringen i lakseførende elvestrekning kan bli prioritert på bekostning av tørrlagte strender i magasinene.

Forslag 3 : Dersom vannføringen nærmer seg eller er under $7,5\text{m}^3/\text{sek}$ ved Flakksvann, må kraftprodusenten produsere slik at vannføringen ved Flakksvann holdes mest mulig stabil. Dette for å sikre at tørrlegging av strandsonen skjer så sjeldent som mulig.

Forslag 4 : Lokkeflommer i fiskesesongen. Dette er ønskelig dersom vannføringen ikke blir lavere enn $7,5\text{m}^3/\text{sek}$ før og etter lokkeflommen. Dersom minstevannføringen settes lavere enn $7,5\text{m}^3/\text{sek}$ vil det bli stranding ved hver lokkeflom. De som satser på fisketurisme og selvfølgelig alle som ønsker å fiske er avhengige av at det er gode fiskeforhold i sesongen. Lokkeflommer fører til bevegelse i elva og laksen blir mer bitevillig og er derfor svært ønskelig.

Nedre Tovdal fiskelag håper laksen får den prioriteten den fortjener ved denne revisjonen. Den Atlantiske laksen er en truet art som har veldig stor verdi for allmenheten og for de som ønsker å utnytte laksen i næringsøyemed.

Vi må alle gjøre vårt beste for å bevare den Atlantiske laksen !

Med vennlig hilsen

Nedre Tovdal fiskelag

v/ Jørgen Birkenes

